

pr. VIII 194 Podleszewska

popisek nr 547

A

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Muzeum Pomorskie Armii
z Wojskowej Służby F
ul. Podmurna 93 tel. 0040 50 20 22 116
k.fapak@wp.pl, www.zawackie
16 25 127 985 61 17 11 11 11
KRS
2 1090 1500 0000 0000 5002 02

Toruń
Grunwald
Schneider Helena
zd Iwanańska (żona Edwarda)
ps. „Łuk”

M: 547/547 Pom. 1

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Schneider Helena.....

J-2-547/547 Pom.....

Tomii „Grunwald”.....

I./1. Relacja k. 3 s. 1-3

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 9

VI. Fotografie braku

I/1 R E L A C J A

- relacja Heleny Schneider spisana przez
K. Ciechanowskiego

str.....

k. 1

s. 1

- relacja o Helenie Schneider spisana przez prof.
E. Zawacką

str.....

k. 2

s. 2-3

Torun 11.08.1966

Notatka z ustnej relacji ab. Heleny Sznojder
z em. w Toruniu ul. Wielkie Garbary 13 m. 18 o jej działalności
w ruchu oporu w latach 1933-1945.

paupre!

Okrywałka Helena Sznojder już w lipcu 1933, zostając wraz z mężem swoim, Edwardem Sznojderem zaprzysiężona jako członkini organizacji Grenwald. Mieści to mieszkanie Romana Dalkowskiego. Helena Sznojder, nie potrafi o samej organizacji Grenwald dużo powiedzieć (a może niechce?). Twierdzi że przez cały czas swego istnienia w Grenwaldzie, występowała jako Łeceniarka. Przenosiła korespondencję między Romanem Dalkowskim a swoim rodzimym, budowniczym mieszkańcem na Grudziądziej, który również był członkiem Grenwaldu.

12/12

Kilko w grudniu 1939 jej mąż wyjechał do Warszawy, przewoził w 1940 pocztę do Warszawy, gdzie głównie kontaktował się z przywódcą, również już w Warszawie Marcelim Cyrklewiczem. W Toruniu przekazywał pocztę R. Dalkowskiemu, a od początku 1941 roku, po przesiedleniu w końcu 1940 R. Dalkowskiego, pocztę przekazywał Cecyli Ciesielskiej, później kontaktował się w Toruniu z Błuszkiewiczem, inż. Orłowskim i podoficerem również przywódcą inż. Orłowskim. W Warszawie kontaktował się z Janem Murztkiewiczem na ul. Narciennej 11 oraz z Anuszewskim na ul. Rakowieckiej.

12/12
12/12
12/12

W końcowym etapie na przełomie 1942/1943 w Toruniu przekazywał przywódcę pocztę ~~Toruniu~~ Warszawy Poluszkiewiczowi.

12/12

W Grenwaldzie okładała do połowy 1943 tj. do uwięzienia (zresztą Kłajewskiego, z którym poprzednio też się kontaktowała).

dostał rękę
R. Ciesielskiej
10.05.1994

12/12

Rodzinę Cyrklewicza oraz Poluszkiewiczów żyje i mieszka w Toruniu ale nie zna dokładnie adresu (a może niechce mi go podać?) Może można osuym mężu, skłonić do wyjeżdżania odpowiedziałby że na ten temat nie będzie rozmawiał i wybrał on wolność od chwili 1944.

Ciechan (czyli chodziło tu o Ap. Janę?)
12/12 12/12 12/12

Relacja Szejder Heleny
zamieszkałej Toruni ul. W Garbary 13

ARCHIWUM
Elżbiety Zawadzkiej
poz. 547/100
data wpływu I-83

Wypis z relacji przeprowadzonej przez Borena Topolka, studenta, uczestnika seminarium mgr. do Szillinga M MK Toruni, korzystającego ze zbioru prywatnych E Zawadzkiej (która je składowała do Dalkowskiej i Szejdrowej). Poniżej wypis.

imię męża
z domu
data ślubu
ile dzieci
zawód męża
a report?

Helena Szejdrowa z d. ^{Dalkowska} urodz. r. 2. września 1904 r. w Toruni posiada wykształcenie średnie. Przed wojną pracowała w Pomorskiej Fabryce Rantwali, potem w Karpstaven. Nie należała wówczas do żadnej organizacji politycznej. W czasie kampanii wojennej przebywała w Toruni, jak w czasie całej wojny. Mąż jej należał przed wojną do „Gornwalden”, ale Helena nie znała szczegółów. Do Gornwalden wprowadziła Helena mąż i p. Dalkowski w październiku 1939. Nie pamięta sobie przysięgi, którą składano w mieszkaniu Dalkowskich przy ul. Łazimij 30, strony miała ps. „Luk”, była tajemnicza. Przechodziła do warszawy, kutnie, Gnieznowic i Sosnowca, często brata z sobą dając, by nie budzić podejrzeń. Przewoziła z Warszawy pierniki i garsty, poza tym meldunki. Zamieszkała np. pierniki w stacji Łódź, z którego miasta Katowice została awansowana przez Gestapo, zabrano jej z tawgi na komisariat, gdzie kłusownik zapytał ją o kawosko. Ten powiedział że zebrał miem, że wówczas mieszkała w Szejder i przelał do domu. Zapytany pośrednio dlaczego jej mąż nie komisariat powiedział, że komisariat Zitarowa stojła na miejscu, powiedział, że mąż jest „Kłuskiem Polaków” (ze stał na czele jakiejś organizacji).

był o 2 Dalk.
Kawoski

odpowiedź

Helena wiedziała, że mąż jest frankowcem przez kłusów, miała bardzo często wizyty kłusów w domu, często widziała jak się kłuski woda domu. Zebrania organizacji odbywały się w kłusów na ul. Grandrapskiej 55 i w Helenu w mieszkaniu przy ul. W Garbary 13, same jako tajemnicze nie brata odwiedzić w zebraniach, stała na ostatek. W tych zebraniach uczestniczył dr Leon Warilewski, Wroniski, mgr Cyrkiewicz Dalkowski, Botankiewicz, Klemens Pirawoyk i brat mąż Franciszek Stameider. Warilewski utrzymywał kontakt z Warszawą, co przewodził, chęć przemawiać też ludzi. Przeszedł wojnę, ale był awansowany, dostał się do obojca. Po wojnie został ordynatorem w jakimś szpitalu w Gdaiście. O Woroniskim Helena nie wie powiedziała - odwiedziła studentki do niego mieszkającego na ul. Zamętowej. O Cyrkiewiczem wie, że był szefem administracji, ale nie wie jego pracy. Przez pewien okres utrzymywała go Helena z jego rodziców w szpitalu w Gdaiście go ze szpitala Wojtkowego, podał mu lewosy i przez przeszedł przez mur.

Był aresztowany w marcu 1940, uchwycił go później wiosną 1940 (była
XPP 10 letnim płaconym). W Toruniu mieszka syn Cyrillewicz na rogu
Matyjaszki i Kwamińskiego.

✓ Był antykomunistą, był ekstremistycznym rewolucjonistą, bojowym. Został aresztowany,
XPP był w Fawen 70, tam zginął. Mieszkał na Rybakach.

✓ Znała Waleriana Mańkowskiego, przychodził również na zebrania,
XPP nie wie, co robił w organizacji. (ponoć sprzed wojny)

✓ Słynęła natomiast botanikami, nie był w organizacji. Na zebrania nie przy-
XPP nie znała kierownika organizacji. Nie wie - jako tajemnicza - o struk-
tura organizacji.

Wie, że przekonywano prymierze rodzinom aresztowanych, że im sady na ten
cel prymierze przywożone z Włoch. Ponadto sady wspierała organizacja finans-
XPP rowo majątki. Kadrilano również pomocy finansowej, rozprowadzano
garaty, które przywożono z Włoch. Cytałabym te garaty, informacje musi
też z radia

Helena miała radio w mieszkaniu, uratowała je dzięki temu, że miała
na kwatery Mickiewicza i radio stało w jego pokoju. Studia, gdy wychodził
Przydał się nie tym, ale to był dobry miesiąc

✓ Organizacja miała broń. W Helenu było w domu 6 sztuk. Najwięcej broni
XPP było schowane w kłobocznicy. Tam też były zakopane jakieś dokumenty i
standardy - Helena nie wie co są z nimi stało.

Helena nie otrzymała o innych organizacjach działających w Toruniu
nie, że sprzątała zatrudniona w miejscach biurach wykładały
Kartki z przynależności.

brak
podpisu
i posiadania autentycznych

ELŻBIETA
Sporządził prof.
Elżbieta Lacroche
na podstawie
relacji B. Tupałowej
H 1983r. OMI-98

T-K-547/547 Pom.

Toruni

Schneider Helena

✓ Party informacyjne

k. 9

547/P

P. 15
Toruń

Sz. najd. H. Helena ps. Luk⁴ ur. 2
 2. IX. 1904 r. w Toruniu z J. Iwanicki
 z domu w Toruniu, ul. H. Garbony 13
 w X-39 zarejestrowana do Gromadzki
 w mieście Dąbrowska w Toruniu,
 przy ul. Łazienki 30. Była łączniczką,
 jeździła do Warszawy, Kutna, Skierniewic
 i Sulechowa, z N-ym przewoziła pieniądze,
 gazety i meldunki, które zaogrywała według list
 w kotłowni, często zabierała z sobą ołnierki,
 aby im budzić podejrzeń. Może jej być
 podobliwiany przez Niemców.

Szejder Helena

Termin 2,
Gromada

np "dokumenty" Wankiewicz

Legionki

1939 - 1945

ppow. Żuk

Schneéóler H. (i.z.n.)
ps. "Łuk"

Toruń 3,
Grunwald

- zaproszona przez mjr. Cyklesire,
z polecenie kierownika Grunwaldy
X. 1938 r. jechała do Kutna w sprawie
wymiarczyńcy. Potem do Warszawy
gdzie spotkała się z kpt. J. Chylińskim
szefem sztabu Komendy Obrony Pomocze ZH?

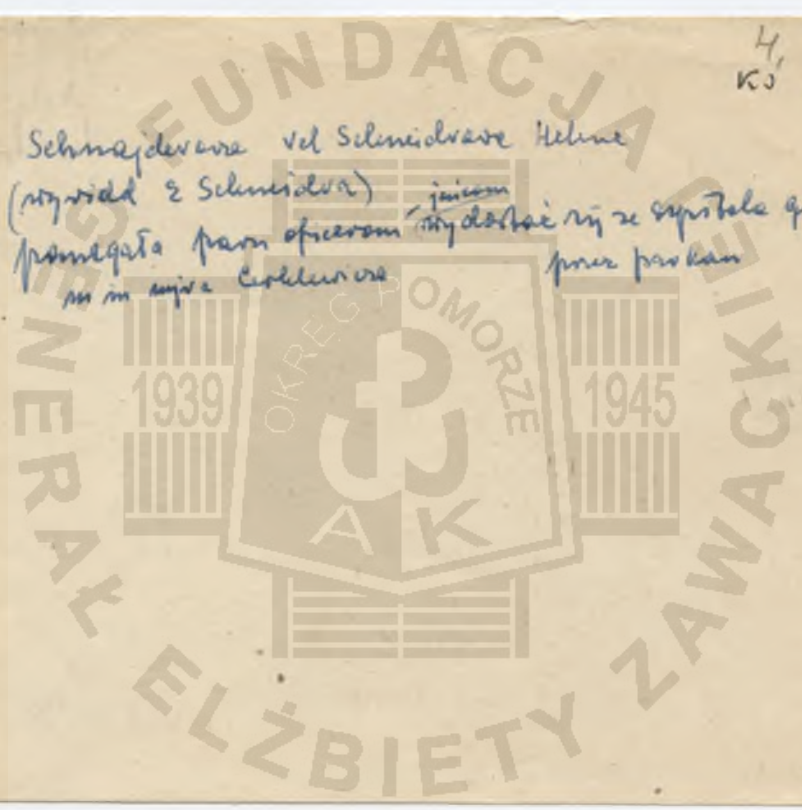
A. Górnowski, "Generał..." str. 74, 76
71, 104

K. Hof / VI. 94.

A a

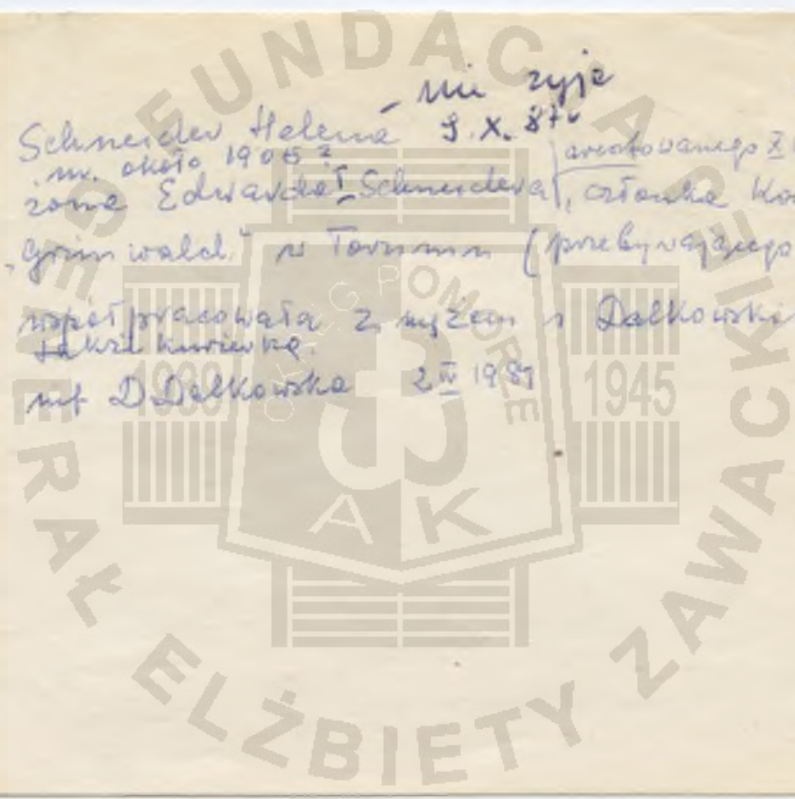
4, Tatum
KJ, Gornwald

Schnejdewara vel Silnicdwaro Helme
(nywid & Schmeidwa)
pomogata pam oficerom ^{jaicem} my dostac ny ze szpitala gorn zony.
m m wojce Cokolurwa ^{prze par kam}

Schnerdlew Helena - mi żyje
 m. ok. 1905 r. J.X. 8to
 córka Edwarda Schnerdlewa, pracowała w 1940
 w Grom wald. w Toruniu (przebywała w Austrii)
 najpierw pracowała z mężem i Dalkowskimi, była
 ich kuzynką.
 mł. D. Dalkowska z w. 1987

Toruń 5
 Grom wald.

Schneider Helena
z d. Iwańska
ps. "Luk"

Toni 6
'Grunwald'

Prowadziła lokalny kompirowy
organizacji.

zob. pr. mgr. L. Bessyński, Poznańskie
brig. komp. w m. Torunia w l. 1939-45,
s. 38

zł. XIII 04

Schneider Helena
ps. "Łuk"

"Grunwald" 7
Toruń

Jako żona Helena Schneider ps. "Łuk", ur. 2.IX.1904 r. w Toruniu, stosunkowo wczesnie włączona została do działalności koczowniczej w ramach "Grunwaldu". Po aresztowaniu mjr. M. Cerkliewicza i umieszczeniu go w Forcie VIII w Toruniu nawiązała z nim styczność. Pomogła następnie umieścić go w szpitalu i zorganizować udaną ucieczkę. Przez pewien czas ukrywała mjr. Cerkliewicza w swoim mieszkaniu. Po wyjeździe męża do Warszawy pełniła funkcję łączniczki pomiędzy mjr. Cerkliewiczem a Romanem Dalkowskim, Liną Ciesielską, Błaszczewiczem, Orłowskim i Czesławem Majewskim. W Warszawie kontaktowała się m.in. z mjr. Janem Mazurkiewiczem ps. "Jan", "Zagłoba". Odbywała przejazdy z pocztą koczowniczą pieniędzmi na trasie: Warszawa, Kutno, Skierniewice, Cieszanów

verte!

Żona Edwarda Schmeidera
zob: meldyja t. osob. II-460/1091
Edward Schmeider (R0)

Wst. X. 190,

1939

1945

1939

Semeidey J.
st. sivi. Semajder Helena Tomni, 20 8
"Grunwald"
ps. "ppor. Lubi"
Luzniiska

zob: pr. mgr. J. Besszynski, Poznańskie
org. komp. w m. Tomni n. l. 39-45,
s. 35; bibl. Tomni.

zdz. XII'04

Szmajder Helena, ppor. Żula
st. starsi

Tom 9
Grunwald

Łączniczka 1939-45

Maszkierka 2, z decyzją nielucy opom... Roczn. 15
s. 53

KP-94

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 547 / Toruń
data wpływu 7-1983

Podlancuska - VIII/1994

Toruń
ul. Garbary 13

Toruń
Grunwald 17
Schneider

ps. stule

Sznajder Helena

++
XI. 1988

Schneider Helena

